

Svenska Filminstitutet
Box 27126, 102 52 Stockholm
Besök: Filmhuset, Borgvägen 1-5
Telefon: 08-665 11 00
Fax: 08-661 18 20
www.sfi.se

Budgetunderlag 2012-2014

1. Inledning

Svenska Filminstitutet och filmpolitiken står inför stora utmaningar. Regeringen har nyligen gett Lennart Foss i uppdrag att leda förhandlingar om ett nytt breddat filmavtal. Samtidigt pågår ett genomgripande teknikskifte inom filmbranschen som påverkar såväl produktion som distribution och bevarande av film.

Filminstitutets budgetunderlag för åren 2012 till 2014 avser den filmkulturella delen som finansieras fullt ut med statliga medel. Därutöver har Filminstitutet utarbetat en särskild promemoria med synpunkter på ett framtida breddat filmavtal som kommer att överlämnas till förhandlaren och kulturdepartementet.

1. Internationell verksamhet

Filmen är i högsta grad en internationaliserad konstform. De senaste årens framgångar för svensk film vilar på ett starkt svenskt filmhistoriskt och samtida konstnärligt begåvningsgrund i filmens olika produktionsled. Svensk film vinner respekt såväl i retrospektiva visningar som festivalvisningar runt om i världen. Till detta kommer en allt mera omfattande export av enskilda filmer och regissörer, fotografer, annan teknisk personal och skådespelare.

Filminstitutets arbete med att göra svensk film känd i utlandet har starkt bidragit till den svenska filmens framgång. Filminstitutet förfogar över ett brett kontaktnät och god kunskap om festivalers olika roll och betydelse. Kontakterna och kunskapen är många gånger helt avgörande för om en film uppmärksammas internationellt av publik, kritiker och inköpare. Det internationella lanseringsstödet som finansieras genom filmavtalet spelar stor roll för att föra ut filmen internationellt.

De insatser som nu drivs av Filminstitutet måste föras vidare för att ytterligare stärka den internationella framgången för svensk film. Det är viktigt att Filminstitutets övergripande och samlade ansvar för svensk film internationellt stärks. De uppgifter och resurser som nu tilldelas Svenska institutet och som avser film bör, enligt Filminstitutets mening, föras över till Filminstitutet. Detta har framförts vid olika tillfällen och regeringen har meddelat att frågan är under beredning. En sådan ändring bör genomföras och ingå i en ny filmpolitik.

2. Filmarvet i förändring

Vården av kulturarvet är ett av de områden som regeringen prioriterar under innevarande mandatperiod.

Filminstitutets arkiv är ursprungligen uppbyggt på initiativ av filmbranschen. I stället för att varje producent själv tog ansvaret för att bevara sitt material av film och filmrelaterat material (affischer, manus, stillbilder och reklammaterial) uppdrogs åt Filminstitutet att vara branschens gemensamma arkiv. Denna ordning är fastlagd i produktionsstödsbestämmelserna och ålägger en producent att leverera säkerhetsmaterial till Filminstitutet som ett villkor för att full utbetalning av beviljat produktionsstöd skall verkställas. På detta sätt utgör Filminstitutet filmbranschens

minnesbank och bevarar upphovsmännens material i originalformat. Det möjliggör framtida exploatering av filmen och genererar intäkter till producenterna. Ordningen att bevara film och filmrelaterat material är i de flesta länder reglerat i den nationella pliktexemplarslagen. I Sverige är ordningen en del av det frivilligt överenskomna filmavtalet. Mot denna bakgrund är arkiven och uppgiften att bevara film och filmrelaterat material i högsta grad en angelägenhet för den producerande delen av filmbranschen. Med tanke på att Filminstitutet även bevarar en visningskopia av utländsk film och på det sätter tar hand om ett material som gör det möjligt att i framtiden visa filmen på duk är denna verksamhet även en angelägenhet för filmdistributörerna.

Tillgängligheten till samlingarna är av avgörande betydelse. Cinematekets visningar bygger i huvudsak på filmer ur arkivets samlingar. Genom satsningen på den nya webbplatsen filmarkivet.se, som byggts upp i samarbete med Kungl. biblioteket och som lanserades i februari 2011, kommer filmer som tidigare inte kunnat visas att bli tillgängliga för en publik över hela landet. Det rör sig främst om dokumentärfilm, beställningsfilm, reklamfilm, amatörfilm och journalfilm. På sikt kommer webbplatsen att byggas ut till att också kunna omfatta ny film som inte får annan distribution.

Omställningen från analog till digital biografdistribution kommer att förändra och fördyra förutsättningarna för Filminstitutet att fullfölja uppdraget att samla in, bevara och tillgängliggöra det svenska filmarvet. Att ta emot och bevara digitala master och kopior är väsentligt kostsammare och mindre beständigt än att samla in och bevara kopior och originalmaterial på 35 mm filmbas. Dessutom krävs en omfattande digitalisering av befintliga 35 mm-filmer i Filminstitutets samlingar för att de även i framtiden ska kunna tillgängliggöras för en biografpublik. Som en följd av övergången till digital biografdistribution har det enda kvarvarande fotokemiska filmlaboratoriet i Sverige beslutat lägga ned sin verksamhet den sista december 2011. Det kommer sannolikt att medföra ökade kostnader för Filminstitutets fortsatta restaureringsverksamhet.

Inom ramen för Filminstitutets uppdrag att tillgängliggöra det svenska filmarvet också i alternativa visningsfönster hör även dvd-utgivning av svenska klassiker och tillgängliggörande i en VOD-tjänst.

Leverans av nyproducerad film i digitala format

Filmarkivets uppdrag är att samla in, bevara och tillgängliggöra all film som visas på biograf. När det gäller filmer som får produktionsstöd (konsulentstöd eller PRS) från Filminstitutet levereras idag säkerhetsmaterial på filmbas

Då biograferna digitaliseras kommer inflödet av material till ny film att ske i form av digitala filer. Digitalt bevarande i 2K-format är 66 gånger dyrare än bevarande på filmbas. Att bevara film på filmbas i filminstitutets klimatarkiv innebär att filmen livslängd kan uppskattas till 500 år. Ett digitalt bevarande förutsätter konvertering efter ett begränsat antal år.

För arkivets bruk skulle det räcka med att ta emot en digital visningskopia vars datamängd är väsentligt mindre jämfört med en digital master. Men filmerna skulle då inte kunna sägas vara optimalt bevarade för eftervärlden och det skulle inte finnas möjlighet att framställa nya digitala biografcopior i framtida högre standarder. Att

enbart ta emot digitala biografkopior skulle dessutom innebära att arkivets roll gentemot filmproducenterna skulle minska och ansvaret för att bevara filmens originalmaterial skulle därmed föras över från Filminstitutet till varje enskild producent.

Vad gäller ett eventuellt mottagande av digitala biografkopior avvaktar Filminstitutet besked från Kungl. biblioteket och Sveriges Filmthyrarförening om vilket material som efter övergången till digital biografdistribution kommer att levereras till KB inom ramen för pliktexemplarslagstiftningen. Visar det sig att KB kommer att acceptera pliktexemplar i lägre upplösning än de kopior som visas på biograf, är det nödvändigt för Filminstitutet att också ta emot digitala biografkopior.

Sammanfattningsvis kan man konstatera att kostnaderna för digitalt bevarande är väsentligt dyrare än dagens bevarande på filmbas. Hur mycket dyrare det blir kan med säkerhet inte beräknas i dagsläget. De överläggningar Filminstitutet kommer att genomföra under innevarande år bör leda fram till en bättre kostnadsbild. Filminstitutet räknar med att återkomma till regeringen med ett bättre underlag senare detta år.

Framställande av digitala kopior av 35 mm-filmer i samlingarna

Filminstitutet kommer så länge det är möjligt fortsätta att tillgängliggöra 35 mm-filmer i originalformat på de egna biograferna i Filmhuset och vid utländska arkiv och Cinematek. Men om arkivets bestånd av 35mm-film även i framtiden ska kunna lånas ut och visas på externa biografer och festivaler, är det nödvändigt att framställa digitala biografkopior av filmerna i samlingarna. Det möjliggör också distribution via VOD, t.ex. på den egna plattformen filmarkivet.se men också på externa plattformar.

Det är högst osannolikt att rättighetsinnehavare till 35 mm-filmer i arkivets samlingar skulle bekosta framtagandet av digitala biografkopior annat än till ett mycket begränsat antal, kommersiellt exploaterbara, titlar. I några enstaka fall har detta skett, och Filminstitutet kan konstatera att kvaliteten i digitaliseringen lämnat en del övrigt att önska. Det är därför nödvändigt att Filminstitutet ansvarar för detta arbete.

En 2K-skanning av en normal långfilm kostar idag ca 200 000:- för en långfilm av normallängd. Att digitalisera samtliga svenska filmer i samlingarna skulle kosta ca 720 Mkr i skanningskostnad och 75 Mkr i lagringskostnad. En realistisk ambition är att under 2012-2014 framställa digitala mastrar och digitala kopior till ca 25 långfilmer per år. Den sammanlagda kostnaden för detta kan beräknas till 6,5 Mkr per år för första året och därefter öka med 500 000 kr per år.

Regeringen har i propositionen Tid för kultur (2009/2010:3) betonat behovet av att finna gemensamma lösningar för att driva arbetet med digitalisering, digitalt bevarande samt digital förmedling vidare. Bakgrunden är ett uppdrag från EU till medlemsstaterna att upprätta nationella strategier på det digitala området. Riksarkivet har därefter fått i uppdrag att inrätta ett samordningskansli för att stödja insatser på området. Kansliet arbete har ännu inte kommit igång med sitt arbete. Det finns därför anledning att förvänta sig ett samlat statligt ansvar för digitalisering, digitalt bevarande och tillgängliggörande. Om så blir fallet bör behoven på filmens område, som beskrivs ovan, kunna tillgodoses genom gemensamma statliga insatser. Även om Filminstitutets roll i framtiden vad gäller insamling och bevarande av digital

film blir samma som idag, kan det praktiska och tekniska arbetet komma att utföras av annan statlig myndighet/företag.

Fortsatt restaureringsarbete

Det enda kvarvarande fotokemiska filmlaboratoriet i Sverige läggs ner vid årsskiftet. Eftersom fotokemiska laboratorieprocesser är en nödvändig förutsättning för att kunna bedriva restaureringsarbete får detta långtgående konsekvenser för Filminstitutet. Att vara hänvisad till laboratorier i utlandet medför högre omkostnader (transporter, resor), ökade risker (transport av brandfarlig nitratfilm) och längre leveranstider. Det gäller såväl omkopierings- och restaureringsinsatser som svårigheten att hos ett annat laboratorium ta fram nya visningskopior av redan restaurerat material. Vidare är det långt ifrån säkert att rättighetsinnehavare tillåter utförelse av originalnegativ och bevarandematerial utanför landets gränser, i synnerhet vad gäller material som ännu inte deponerats till Filminstitutets samlingar.

Filminstitutet finner det nödvändigt att denna typ av tjänster även fortsättningsvis kan tillhandahållas inom landet. För att göra detta möjligt är det sannolikt att Filminstitutet måste ta initiativ. Om en sådan verksamhet kommer att bedrivas av Filminstitutet eller om institutet måste medverka på annat sätt är en öppen fråga.

Oavsett vilken väg som kommer att väljas för den framtida restaureringsverksamheten, efter det att den enda kvarvarande fotokemiska filmlaboratoriet lagts ner, kommer kostnaderna att öka för att behålla filmrestaureringen på nuvarande nivå. Av den anledningen behöver ytterligare 1 Mkr tillföras området.

Tillgängligheten till svenska klassiker

Dvd-marknaden för ny film visar en vikande tendens, medan marknaden för nischade dvd:er fortfarande är livskraftig, inte minst vad gäller äldre film, och då gärna i form av samlingsboxar. Filminstitutet anser det värdefullt att delar av det svenska filmarvet görs tillgänglig på dvd så länge denna distributionsform anses som mest lämplig. På sikt finns det skäl att anta att VOD-marknaden kommer att ta över mer och mer av dvd-marknaden.

För att säkerställa tillgängligheten till äldre film i digitalt form föreslog filmutredningen i betänkandet Vägval för film SOU 2009:73 att ett nytt stöd om 3 Mkr per år införs. Stödet var tänkt att användas för lansering av äldre svensk film på dvd samt för visning på digitala bioografer. Ett stort antal remissinsatser ställde sig bakom förslaget. Något förslag till att införa ett sådant stöd har ännu inte presenterats av regeringen. Det är Filminstitutets uppfattning att stödet bör införas och användas för dvd-utgivning och/eller VOD-distribution

3. Insatser för barn och ungdom

Barn och ungas rätt till kultur är ett av de områden som regeringen prioriterar under innevarande mandatperiod. I Filminstitutets verksamhet kommer barn- och ungdomsperspektivet till uttryck på flera olika sätt. Filmavtalet slår fast att 10% av inkomsterna – under 2010 cirka 25 miljoner - skall användas för stöd till barn och ungdomsfilm. Medlen fördelas av en särskild barnfilmkonsulent. Även övriga konsulenter kan bevilja stöd till produktion av barn och ungdomsfilm. I

stödordningarna till regionala filmcentrum och import och lansering av svensk betonas inriktning på barn och ungdom. Därutöver fördelar Filminstitutet stöd till film i skolan. Löpande under året genomför eller stödjer Filminstitutet är rad olika aktiviteter som sammantaget syftar till att stärka barn och ungas tillgång till värdefull film.

I regeringens riktlinjer för år 2011 ges Filminstitutet i uppdrag att utforma en strategi för barn- och ungdomsverksamhet för åren 2012- 2014. Uppdraget skall redovisas den 1 oktober 2011. Filminstitutet har för avsikt att i utarbetande av denna strategi samråda med Statens kulturråd och det nyinrättade Medierådet. Därmed återkommer Filminstitutet till denna fråga vid senare tillfälle.

4. Branschfrämjande insatser och insatser för visning och spridning av värdefull film

En central uppgift för Filminstitutet är att förse filmbranschen med aktuell information om film och om utvecklingen inom branschen. Den löpande informationsverksamheten täcker därmed ett brett fält och lyfter fram såväl filmpolitiska frågor som tekniska och konstnärliga frågor som rör produktion av film. Filminstitutet är också ansvarigt för arrangemang som fungerar som angelägna mötesplatser för hela filmbranschen.

En viktig del i filmpolitiken är insatser för visning och spridning av värdefull film. Syftet är att bredda utbudet av film i hela landet och stärka de verksamheter och organisationer som har till syfte att ordna visningar för en filmintresserad allmänhet och för att fördjupa intresset för film. För detta ändamål förfogar Filminstitutet över medel för stöd till import av kvalitetsfilm och för stöd till visningsorganisationer och festivaler.

I en framtida filmpolitik är dessa stöd av avgörande betydelse. Filminstitutets utvärderingar ger vid handen att utan stödet till import av kvalitetsfilm skulle det knappast visas en enda film på biograferna som inte har ett europeiskt land eller USA som ursprungsland. Stödet spelar också stor roll för import av barn- och ungdomsfilm.

I ett allt mer eventpräglad kulturliv framstår festivalerna som en viktig mötesplats mellan kvalitetskultur och en kunnig och motiverad publik. Det är här den stora bredden i utbudet finns och det är här som det kvalificerade samtalet om kultur och film äger rum. Sådana mötesplatser är avgörande för en konststarts utveckling och måste få en framskjuten plats i den framtida filmpolitiken.

5. Regional filmverksamhet

Regeringen har beslutat att stödet till regionala resurscentrum skall överföras till statens kulturråd och ingå i samlade stödet till regional kulturverksamhet. Ett första steg i denna förändring har redan tagits genom att Filminstitutet inte längre fördelar stödet till fem regioner: Gotland, Halland, Norrbotten, Västra Götaland och Skåne. Övriga regioners stöd kommer att föras in i det samlade stödet under de två kommande åren.

Förändringen innebär att Filminstitutets roll i förhållande till regionerna ändras kraftigt. Den direkta kontakt som fördelning av medel medför upphör. Det blir inte längre Filminstitutet som har att avgöra storleken på stöden till resurscentrum och på

det sättet kan styra utvecklingen. Vad förändringen kommer att innebära för regionala resurscentrum är omöjligt att förutse och hänger fullt ut på bedömningar som görs regionalt.

Kulturrådet har samtidigt meddelat att man inte har för avsikt att bygga upp egen kompetens på filmområdet utan kommer att förlita sig på de uppföljningar och bedömningar som Filminstitutet gör. Det leder med nödvändighet fram till att Filminstitutets roll på detta område måste förändras och inriktas på just uppföljning och utvärdering. Sådana uppgifter ligger väl i linje med vad som tidigare sagts om Filminstitutets generella roll inom ramen för ett nytt filmavtal där kunskapsutveckling och analys blir centrala uppgifter.

12. Sammanfattning av äskanden för perioden 2012 -2014

Filminstitutets äskanden för perioden 2012 till 2014 framgår av följande tabell. Beloppen anges i Mkr.

Verksamhet	2012	2013	2014
Digitalt bevarande *	--	--	--
Framställning av digitala visningskopior	+ 6,5	+ 7	+ 7,5
Ökade kostnader för restaurering av film	+ 1	+ 1	+ 1
Utgivning av klassiker på DVD/VOD	+ 3	+ 3	+ 3
Digitalisering av biografier*	+ 15	+ 15	+ 15

* Det är inte möjligt att ange kostnaden för digitalt bevarande. Filminstitutet kommer att återkomma till detta efter samråd med Kungl. biblioteket, filmproducenterna och Riksarkivet.

* Då det äskade totalbeloppet för digitalisering av biografier är 60 Mkr, bör det första utdelade beloppet om 15 Mkr vara tillgängligt i år 2011.

Svenska Filminstitutet

Bengt Toll
t.f. VD

2011-02-24